

ՀԻՉՈՐՈՒՄԻ ՌՅՈՒՆ

Ըաղաքային «Կոմսոլի» օրաթերթի հավելված

1991 թ. Ապրիլ: № 23: Գինը՝ 50 կոպ.

Փրկարարները...

Լուսանկարը - Ս. Գուլյանի

ՈՒՐԱՆ ԵՆՔ, ՈՐ ՕԳՆԵՑԻՆՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ

Մտավորապես 200 արևմտագերմանացի մասնագետներ մի ամբողջ ամիս ակտիվորեն մասնակցում էին տարիքային աղետից տուժած շրջաններում փրկարար աշխատանքներին. իսկ հետո փրատակների մաքրմանը: Ավարտելով իրենց աշխատանքը Հայաստանում, նրանք որոշեցին Լեհիստանի շինարարներին հանձնել ամբողջ տեխնիկան՝ ավտոմեքենաները, կրողները, բուլդոզերները, էլեկտրական հոսանքի գծերառորդները, ինչպես նաև օժանդակ գործիքները:

— Երբ աշխարհում որևէ սեղ ծանր աղետ է պատահում և մարդիկ հայտնվում են դժբախտության մեջ, մեր հասարակական կազմակերպությունը, որը կոչվում է «Տեխնիկական օգնություն» և միավորում է կամավոր Լճուղիականների, միշտ էլ օգնության է շուտապես նրանց. — Արմենյանի թղթակցին սաաց այդ կազմակերպության ներկայացուցիչ Հերման Բյալը: — Այժմ, ինչ պատահեց Հայաստանի որոշ շրջաններում, բառացիորեն ցնցեց մեր նրկրի հասարակայնությանը: Ուրախ ենք, որ օգնեցինք Հայաստանի ժողովրդին:

Բյալը տատմում է, որ նոր տարվա նախօրին մի քանի

օրով մեկնել էր հայրենիք: Այնտեղ նրան դիմել էին մի պատանի ու մի աղջիկ, խընդրելով իրենցից ընդունել 1800 մարկ՝ այն վճարովի երեկոյթի ամբողջ դրամամուտը, որ նրանք կազմակերպել էին իրենց ընկերների միջավայրում երեխաներին օգնություն ցույց տալու համար:

«Տեխնիկական օգնություն» իսկ ԳՖՀ-ն Հայաստանում ներկայացված էր նաև Կարմիր խաչի ընկերություն, ինչպես նաև Լյուխեմբուրգի ավիացիոնային աշխատակիցներով, որոնք «Զվարթնոց» օդանավակայանում օգնում են քեռնաբաժնու

լու փոխադրական ինքնաթիռները:

Մեր փրկարարները փրատակներից դուրս են քերել երկու երեխա, — սառած է Հ. Բյալը: — Թվարանորեն դա մեծ թիվ չէ. բայց չէ որ դրանք մարդիկ են ու պահպանվել է ամենաթանկարժեքը՝ կյանքը: Համուժ միայն այդ բանի արժեք, որ մենք բոլորս քառի ու քրտինքի մեջ աշխատեցինք: Իսկ երբ մեր օգնությունը ուշանում էր, մեր կողմից իրաքանչյուր՝ անդամ, իսկ այստեղ ընդհանուր առմամբ աշխատում էին ԳՖՀ-ի մոտ 200 մասնագետներ, ցավազին ապրումներ էր ունենում:

Հերման Բյալը գտնում է, որ ինքը որպես մասնագետ, կարող է օգնել Հայաստանում կազմակերպելու փրկարարների շուկա, նրան հաղորդելու իր հարուստ փորձը և տեխնիկական հագեցնելու պահ: Վերջում Հերման Բյալը սաաց, որ գերմանացի մասնագետները որսածիտ են տալիս հյուրընկալ Հայաստանին, որտեղ շատ մարդկանց հետ բարեկամացան, և հույս ունենալով, որ իր օգնությունը օգնելու տարիքի ավերած ընկալալայների վերականգնման գործում:

(Արմենյանի թղթ.)

«Սուսանկյունի» թաղամասը արդևտից շեռու:

Լուսանկարը՝ Ս. Գուլյանի

40 ՎԱՅՐԿՅԱՆՈՒՄ...

Լուսանկարը՝ Ս. Գուլյանի

ԱՐՇԱԿ ՊԱՐՍՍԱՄՅԱՆ

Չ ա պ ա ս ւ Վ ա ղ օ ր

Արցունքում էին աչկեր օրվա—
Մե՛ն առավոտ էր,
Ու քայտում էր իմ սիրտը
Հանգչող կրակի նման,
Ու հողի սիրտ մտնում էր խուլ
Կարտավ վաղվա,
Ու խիղճը առնա կտավ էր զնացել
Լավաչի նման...
Մե՛ն առավոտ էր,
Սա՛ հավաստի շող
Համբուրում էի աչկեր օրվա,
Ու օրն Օր մնա...

***

Մշուշ էր իջել Կաղախի վրա,
Թեք էի կարդում անկողնում պտակած,
Ու մեկ էլ հանկարձ
Տունը երեւաց,
Խույսը լաց եղավ երեխայի պես,
Ու մանակալը նոսրաց կատաղի,
Եվ պահարանից հենշուններ բնկան
Հատակի վրա—
Մեզ-ձյնզ-ձյնզ:
Իսկ պատից կախված լուսանկարը
Մահացած աատիս
Աղերսում էր ինձ՝ զուրս փախիւր, բայես:
Մանր կապան էր վերմակը դարձել
Մարմնիս վրա,
Ու ես շնչանեղծ, պոկվելով հագիվ
Կապաններից պիտկ
Գուրս փախա...
Փախա՛
Փետինն ասփայտ դարձել էր առնա
Ինձեւորդ պիտկ.

Վէ, ի՞նչ ինձեւորդ;
Երեխաներին կրճկներին սեղմած
Պատեպատ էին զարկում մարդիկ,
Պատուհաններից զուրս էին քաշում
Ազդիկ ու աղա:
Շենկ-շենկի վրա փուլ եկան անա...
Արշունառ դեմքեր,
Ճիշտ օգնություն,
Մի կյանք փրկվեց,
Մի երկունքի ցավ,
Ու էլի մի կյանք, ու էլի, էլի
Սակայն խաբիստից հույսը բողբոջի:
Խելակորույս վազ,
Խելագար երշեր,
Հայի տեսածը, աստված իմ,
Քի՛չ էր...
Իժոխի տարած,
Փուլ եկած շենկեր, շենկեր ամենուր,
Բառաչում էին մայր, որդի ու հույս:
Ու մի երեխա պանկներով սակ,
Դեմքը արշունառ,
Կրկան մի շան ձագ,
Կանչում էր,—Մամա, մա, մնա, մնա...
Մի մարդ մոտ վազեց
Բորիկ, ոտքը կաղ,
Քաղախ իմ, Կաղախ, դարձել ես դազաղ:
Իժոխի տարած...
Խելագար վիճակ,
Խելակորույս վազ,
Առնա կործանվեց խիղճ, հավատ ու ազգ...

Երեկոն իջավ Կաղախի վրա,
Մարդիկ վախճուրած քաշումների պես
Կուշ էին եկել կրակների մոտ,
Ամեն մի շարժում սարսափ էր ու մահ,
— Ո՞վ կա, ո՞վ չկա,
Արատսով շկար,
Կար ստաի աղերս.

(Շարունակությունը՝ 6-րդ էջում)

ՉՏԵՍԱԿ ԻՐ ԿՅԱՆՔԻ 29-ՐԻ ԳԱՐՈՒՆԸ

Մաքրումին շտեմով իր կյանքի 29-րդ զարուհը: Մի կյանք, որ ամբողջովին նվիրվել էր ուսմանն ու աշխատանքին, արել այն ամենը մարդկայինը, ինչ նրա ուժերն են ներել: ՄԱՐԻՈՒԶԻ ԿԱՐՈՒՆԻ ՄԿՐՏՅԱՆԸ գերազանցությամբ ավարտեց ինչպես Պետրոս Գուրջանի անվան միջնակարգ դպրոցը, այնպես էլ բուժուսումնարանը: Կարծես ծնվել էր գրուրյան ֆայր դառնալու, որը մեզ այսօր այնքան շատ է պետք:

Ուսումնարանի վկայականով աշխատանքի անցավ N 2 մանկական հիվանդանոցում: Աշխատում էր ամբողջ նվիրումով, առնվում յուրաքանչյուր երեխայի համար, հիվանդանոցում անփոփոխ գիշերներ էր անցկացնում: Այն մոտանում երեխաներին անզամ աշխատանք...

Ինչ ենթա: Պետք է անպայման զանգեք, իմանալ յուրաքանչյուր երեխայի զգացողությունը:

Մաքրումին բարեհոգի էր և սիրված անձնավորություն կոչվելով, տանը: Ընտանիք էր կազմել, հպարտանում էր եռամյա ՏԻԳՐԱՆԻԿՈՎ: Տեղի է հոգեբան շրջապատված կինն իր մեջ ունի էր գտնում հաղթանակ յու աշխատանքային դժվարությունները: Փոքր էր մարմնով, բայց մեծ հոգի ուներ, ուժեղ կամք ու բնավորություն: Չկորցրեց իր ազնիվ նվիրումը աշխատանքին: Պարտանալու ու նշտապան այդ ազնիվ կինը առաջին անգամ բացակայեց աշխատանքից ղեկավարների 7-ին և առնվեալ...

Մեկ համարացի ենք այս մեծ վշտի առաջ: Արցունքներն անզամ էման են, անզոր...

ՄԱՅԿԱՆ ՊԱՅԻՆ ԷԼ ՉԼՔԵՑԻՆ ԻՐԱՐ

Պեկտեմբերի չարագետ օրը տանն էին: Ջոճվեցին բոլորը միասին: Մամկան պահին էլ չընթեցին իրար:

ՊԱՐՈՒՆԻ ՅՈՒՐԻԿԻ ՎԱՐԿԱՆՅԱՆԸ ծնվել է 1966 թ. օգոստոսի 3-ին, Լենինականում: Սովորել է Հակոբյանի անվան դպրոցում, ապա Ռուսաստանի Գորոխովի մասնագիտություն է ուսանել N 39 պրոֆեսիոնալ-տեխնիկական դպրոցում: 1984 թվականին գորակոչվել է խորհրդային բանակ և ծառայել Գերմանիայում: Վերադարձել է 1986-ի աշնանը: 1988-ի մայիսին հանդիպել է ՎԱՐԿՈՒՆԻ ԱՐՄԱՀԱՄԻ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆԻՆ, սիրելի են և ամուսնացել: 1988-ի օգոստոսի 27-ին հարսանիքն էր: Ուրախությունը կարճ տևեց՝ ընդամենը երեք ամիս: Վարդուհին ծնվել է 1970 թվականին, Լենինականում: Նոր էր բոլորել 18 տարին, թանաճեց ծաղիկ հասակում, դեռ չմայրացած:

ՍԱՄՎԵԼ ՅՈՒՐԿԻ ՄԵԼՔՈՒՆՅԱՆԸ ծնվել է 1952 թ. վնականին, Լենինականում: Աշխատել է տրոլեյբուսային վարչությունում որպես վարորդ, այնուհետև՝ տարբեր վարորդ մինչև ողբերգության օրը:

ՀԱՅԿԱՆՈՒԾ ՂՈՒԿԱՍԻ ՄԵԼՔՈՒՆՅԱՆԸ ծնվել է 1958 թվականին: Միջնակարգ դպրոցն ավարտելուց հետո ընդունվել է Կ. Մուրզայի անվան երաժշտական ուսումնարան: Որք էր, մայրը մահացել էր, երբ Հայկանուշը եղել է 15 տարեկան: Ուսումնարանում սովորելու ժամանակ ամուսնացել է Սամվելի հետ: Ունենին երկու երեխա:

ԱՂՈՒՆԻԿ ՍԱՄՎԵԼ ԲՈՒՆՅԱՆԻ և ԱՐՄԱՀԱՄ ՄԵԼՔՈՒՆՅԱՆԻ ծնվել է 1982 թ.: 28ապրիլից սովորել հայոց սպորտըմբ: ՅՈՒՐԿԻ ԳԱՍՊԱՐԻ ՄԵԼՔՈՒՆՅԱՆԸ ծնվել է 1980 թվականին: Սովորում էր N 9 դպրոցի 2-րդ դասարանում:

ՎԱՐՍԻԿ ԳԱՐՈՒՆԻԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Ծնվել է 1979 թ., Լենինականում: Սովորում էր N 10 դպրոցի 3-րդ դասարանում գերազանց առաջադիմությամբ: 5 գնահատականներով հատկապես շատ էր ուրախացնում իր սիրելի Վարդուշ տատիկին: Փոքրիկ ու վախտ կապուտաչյա աղջնակը՝ Վարսիկը հասցնում էր ամեն ինչ՝ օգնել տատիկին, մայրիկին, իրենց դասարանի թույլ աշակերտներին, հաճախել երաժշտական դպրոց, զեղագիտական կենտրոնում մասնակցել ֆրանսերեն դասընթացներին, զբաղվում էր սիրով մարմնամարզությամբ: 1990 թ. նոյեմբերի 25-ին լրացավ 11 տարին: Ինչ նրբագեղներ ուներ, որին կնկիրվեր... մնաց անհայտ:

ՍՈՒՐԱՆՆԱ ՌԱՆԻԿԻ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Ծնվել է Լենինականում 1966 թ., օգոստոսի 22-ին: Սովորել է Մեսրոպ Մաշտոցի անվան N 29 դպրոցում և N 3 ուսումնարանում: Աշխատանքի է անցել Լենինականի կոշիկի ֆաբրիկայում որպես բանվորուհի: Բարեխիղճ և որակյալ աշխատող էր, բազմիցս արժանացել է պարգևատրումների: Մարդասեր էր, աշխատասեր և բարեխիղճ: Պատրաստվում էր եղբոր հետ Չեխոսլովակիա մեկնել լուս, սակայն չհասցրեց: Ահավոր երկրաշարժը վրահասավ ավելի շուտ, քան բաղձալի օրը: Մաղիկ հասակում անմեղ գոն դարձավ աշխատանքի վայրում:

(Այնպես՝ 2-րդ էջում)

— Ո՛վ կա, ո՛վ չկա, նույն հարցն էր շրջում ուրվականի պես: Պետք չէ տրտնջալ, Հույսը չի մարել, Բանգի կանգուն է արմատը նախնայց: Տուն հաստ հարթած: Լուսանկարը մահացած տատիկու Մանեկայի մեջ պատկեր էր հանգիստ, — Ո՛վ կա, ո՛վ չկա, — Ողբում մեռելոց... — Կոչում ապրողաց... 'Իմանալ է պետք, Կանե ու կյիներեք!:

Օ Ր Հ Ո Ւ Ս Ա Ն Լ Ք Ո Ւ Թ Յ Ա Ն

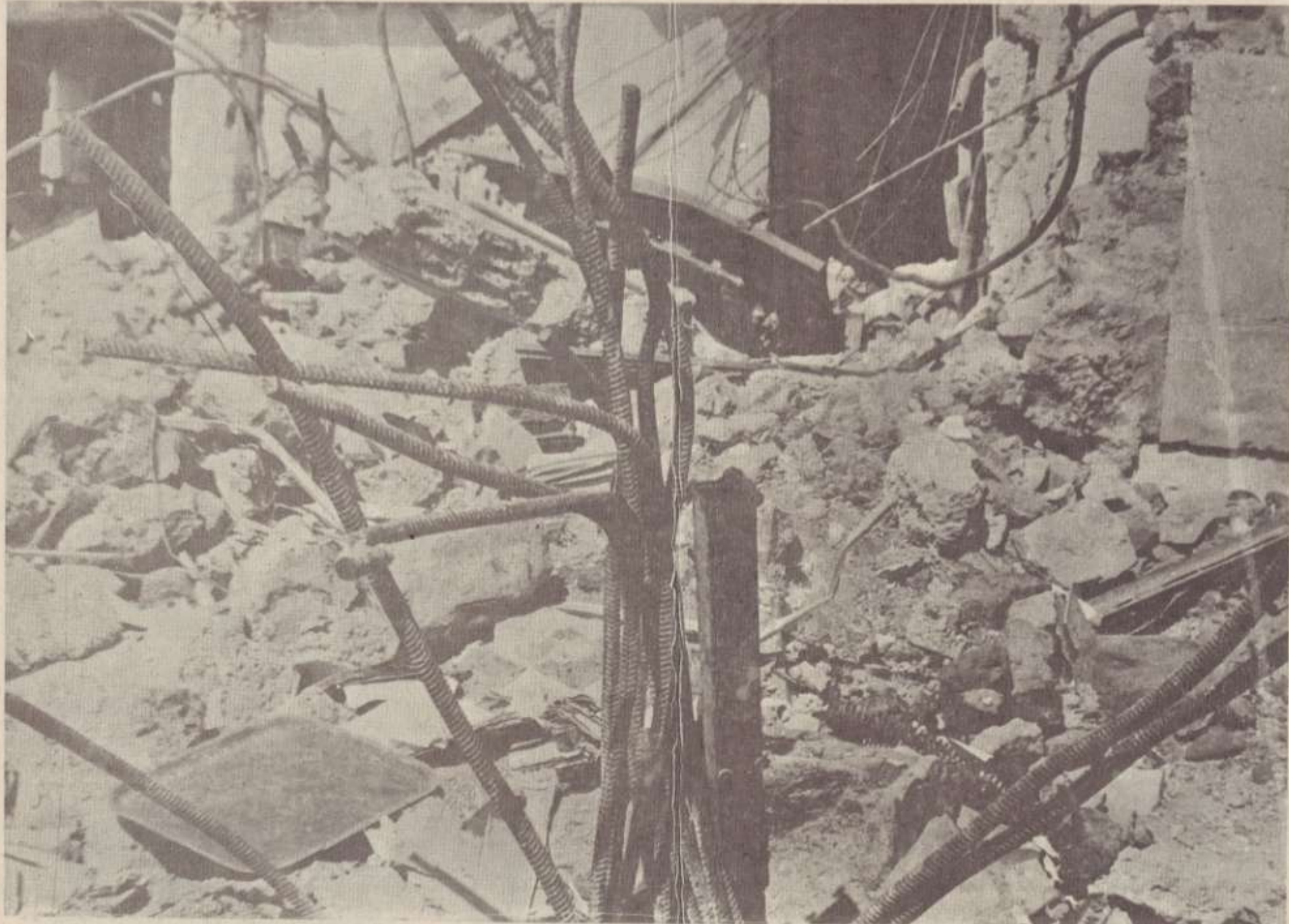
Մեղա լեզ, մեղա, Մեղա լեզ, աստված, Ռտեղ եմ լսել՝ Մեղանը՝ զագաղ, 'Կագաղը՝ սեղան, Չկան պահածո, Նաև հաց վրան: Մեղա լեզ, մեղա — Այ կողմը զագաղ, Չախ կողմը զագաղ, Ծեղը զագաղ, Ներեք զագաղ, Մեղանդում կրակ, կուշ եկած մարդիկ, Մագեր էիրան, Չեղեքն այրված, 'Իմեքեր մոխրոտ: Մեկն էլ մտնեցավ հայրենով տարած, Մեռելի նման փրվեց զագաղին,

Մի ինչ հաց կարեց — Մե բախտի նման այս ներմակ հացն էլ Չէ, կուշ չէր գնում: Հարցում արեցին — Մեռած յուրություն: Երեկ էր մատաղ այս մարդը արել, Ախ, մատաղի մեջ մի՛թե աղ չկար՝ Այ հորը գտավ, Այ մորը հիվանդ, Այ իր մանկանը՝ 'Կովիքին բլվառ, Այ էլ կնոջը, կնոջը հոյ, Որ Կամիտառ, կամ գուցե Մեակ Ախ, պիտի ծներ: Բոլորն էլ անցան փլատակի տակ, Բոլորն էլ դարձան կրակին գերի, Այ չհասկացան: Այ չհասկացան Մոխրակույտերից գոն լոկ մի ձայն... Բարձրացավ կամաց, Այրված ձեռքով դես ու դեն արեց Խառույկը վառված Բառաչեց ուժգին, Ուժգին հոհոհաց — Բարացան մարդիկ, Բարացա՛ր աստված: Մեղա լեզ, մեղա, Կենե մի սպոր, ստեղծ ապավեն, Մոխրակույտերից գոն լոկ մի ձայն:

Օ Ր Փ Ր Կ Ո Ւ Թ Յ Ա Ն

Շուն հավատարիմ Բեզ մատաղ լինեմ, 'Կու օր ու զիշեր 'Կյանք էր փնտրում (Շարունակությունը՝ 8-րդ էջում)

Վշտի երկաթյա վկաներ...

Լուսանկարը՝ Ս. Գուլյանի

(Սկզբը՝ 6-րդ էջում)

Փլատակներում,
Եվ ուրախության
Արցունքն աչքերիդ
Հաշում էր զի:
Շուն հավատարիմ
Քեզ մատաղ լինեմ,
Իսկ փրկարար ձեռք,
Իսկ ամենագոր,
Ամենամախար Լակն աշխարհի:

Օրոնուման

Խեղճում է ինձ ասոր ծննդյան,
Արցունք սառել է աչքերիս,
Այրվել են երազներ փաղվա,
Իսկ ազգի շերտ է մայրերին:

Իսկ ազգի շերտ է մայրերին,
Մեծացա, ծերացա մեկ օրում,
Ցամաքում աչքեր մայրերի
Իմ անբաղ օրերն են օրում:

Իմ անբաղ օրերն են օրում
Սգավոր ֆայտում Գյումրիում,
Մաղ Իմ, ես էեզ եմ արձանում,
Թեև հատած բույուն եմ էեզ նման:

Թեև հատած բույուն եմ էեզ նման,
Թե չունեմ, բույուն եմ զեպի վեր,
Բո նախերի ես պիտի միանամ,
Երկուս էլ կունենանք զույգ բեր:

Խեղճում է ինձ ասոր ծննդյան,
Հաշվում է արցունքն աչքերիս,
Մաղկում են երազներ փաղվա,
Ավերակ-արևատ մայրերին:

Օր քառասունը

Սր Լառասունի,
Քառասուն անգամ իջնում եմ ձեկի,
«Ողորմ մեռելոց»
Հայոց աշխարհը պատվել է կրկին,
Իսկ մահվան խեղճ:

Ողբում մեռելոց,
Քերեզմանցում հոռ թագմություն է,
Աստված, տեղ չկա, որ դու ստի դենս,
Ստար չիբմեն չե, չկան աշտեղ,
Բոլորն էլ մեկն են,
Բոլորն էլ մեռն են,
Բոլորն էլ իմն են:
Ես մահից ատաշ
Մահը տեսածս
Որ մի չիբմին մտեմում, ողբում,
Որ մի չիբմին արտասուխ տամ,
Ինձ պիտի ողբամ:
Իմ սիրտը մեծ է,
Ամենամեծը,
Իմ ազգը մեծ է՝
Ամենամեծը,
Իմ ցավը մեծ է՝
Տիեզերից էլ մեծ,
Մեծ ազգն է միայն մեծ ցավը տանում,
Լուսն ես, աստված,
Տեսնում ես, աստված,
Աչքերդ լայն բաց, նայի՛ր,
Իմ մանուկների
Քար-օրոցներին
Ոչ բե կար է, այլ
Սղի է դրված—
Ողբում էեզ աստված:
Սր Լառասունի...
Քառասուն անգամ իջնում եմ ձեկի,
«Ողորմ» ասում իմ անմեղներին,
Ազգայիններին:
Ասում եմ, որ կան,
Որ կան, հավերժ են...
Մեր սիրտը մեկն է,
Մեր սիրտը մեծ է,
Որ բե ինչպես էլ մեծ սիրտը հայի
Նուս պես եմ տա,
Այդ ես ամ տեղից
Ես արմատ կտա:

Օր ծննդի

Չեյ, էնեյ, հեյ, հիջ մանուկի,
Չեյ ժողովուրդ աչքես լույս,
Իջի ձեկի, հիջ մանուկի,
Ինչ մեր ցավը աշտեման
Այսպես լինի՝ միշտ ԵՐԿՈՒՄԻ:

ՀԱՌՈՒՏ ԱՐԶԵՍՏԱՎՈՐՆ
ՈՒ ԻՍԿԱԿԱՆ ՄԱՐԻԷ

ՀԱՄԻԿ ԼԵՎՈՆԻ ԱՄՐՈՅԱ
ՆԸ ծնվել է 1950 թվականին,
Միջնակարգ կրթությունն ըս
տացել է N 3 դպրոցում:
Զինվորական ծառայությունն
անցկացրել է Գերմանիա-
յում:

1974-ին, ծառայությունից
վերադառնալով, ընդունվեց
Երևանի ֆիզիկական դաս-
տիարակության ինստիտու-
տը: Այն ավարտելուց հետո
Համիկը մարզի էր աշխա-
տում: Սիրում էր բռնցքա-
մարտը, համարելով այն իս
կական տղամարդուն վայել
մարզաձև: Ամեն կերպ սեր
էր սերմանում իր սաների
մեջ այդ մարզաձևի նկատ-
մամբ:

Գեղեցիկը արարելու մեծ
ցանկությունը ստիպում էր,

որ Համիկը մարզիչի պար-
տականությունները կատար-
ելու հետ մեկտեղ կատարի
նաև ներկարարի աշխատան-
քը: Սակայն նա սուսկ ներ-
կարար չէր, այլ նորարար
այդ գործում: Գեղագիտա-
կան մեծ հանույր էին պատ-
ճառում նրա ներկարարա-
կան աշխատանքները: Բազ
մաթիվ օրախոսք զովասան-
քով ու հիացումով են ընդու-
նեց զրանք, նաև Համիկին
իրրև անձնագործություն:

Բարի էր ու մարդկային
իր գործի գիտակ Համիկ
Ամրոյանը, օժտված մարզ-
կային ամենալավ հատկա-
նիշներով, Անասիան հա-
մեստ էր իր կատարածի, ար-
ված գովեստի հանդեպ: Ա-
մենակարևորն համարում էր
սերը գործի նկատմամբ և
ամեն ինչ կատարում էր
անմեծացորդ նվիրումով:

Ազգային օրը, սուզրականի
պես, հերթական զեղեղիկ
գործը կատարելու էր մեկ-
նում: Ծանապարհին հանդի-
պում է իր ծանոթնե-
րից մեկին, որի խրնդ-
րանքով գնում են նորոգ-
ման աշխատանք կատար-
ելու: Միշտ պատրաստա-
կամ Համիկը այս անգամ էլ
չմերժեց և... Իսահակյան
փողոցի շենքերից մեկում
կեքեց իր մահկանացուն:
Ընդմիջող դադարեց բարա-
խելուց 3 երեխաների հոր,
հմուտ արհեստագործի և իս-
կական մարզու սիրտը: